

Tomaz Salamun

Rodil se je leta 1941.

V Ljubljani je študiral umetnostno zgodovino.

Prve pesmi objavi v Perspektivah.

Kmalu postane urednik istega časopisa.

Ta je kmalu ukinjen, sam pristane v zaporu.

In potem pride(ta) verz(a):

*Utrudil sem se podobe svojega plemena
in se izselil.*

In z njima popotovanje po svetu. Amerika, Kanada, Mehika...Vse njegove pesniške zbirke (več kot petindvajset) so nastale zunaj ali pa vsaj z mislijo tam.

Prva med njimi je bila Poker. Ironija, kopičenje besed, posmehovanje vrednotam, kratka pesmi brez smisla in vsebine, so bili prvi odzivi. Obsojanje novega in drugačnega. Šalamun še vedno velja za alternativo v svetu, ki bolj alternativen ne bi mogel biti. Čeprav se trudijo, ga ne bodo. Zaštekali, namreč. Absurd, ampak – ali sploh razume samega sebe?

Svobodne asociacije – odličen izraz za to, kar Šalamun dela. Poglejte si primer te pesmi(?):

zakaj lahko pahneš muco

Konec. Verz. Brez začetnice, brez ločila, preprosto – je. Sicer jaz v tem ne najdem kakšne globlje resnice, morda vizije, vendar v glavi imam svojo predstavo. Kdo ve, mogoče je imel kdaj kakšnega mačka...Vi si to razlagate čisto drugače.

Njegovo poezijo torej interpretira bralec. Če hočeš piko, jo pa imej. Kdo je on, pesnik, da bi ti narekoval, kako brati pesem! Sam pravi *Pišem vedno samo tisto, kar vidim.*

Kritiki so ga, ga še in ga bodo razčlenjevali, analizirali. Vsak po svoje. Kakor branje njegove poezije – vsak po svoje. Izjava nekega kritika o Šalamunu: ... *Ironični misticizem, to je pravo ime za tega bleščečega pesnika, ki bruha salve verzov – dobrih, ampak čudnih...*

*Brez tebe črka P gre k vragu svet
paradajz pasma politika
ali ste že videli papagaja brez črke P
ali pa pipico pokaditi Pennsylvania
brez tebe črka P ostane še
žavbica akvamarin nastlati namazati
vse pa sloni na pakeljcih
poglejmo samo težave*

ki nastopijo v zemljepisu
hodiš po svetu prideš do Patagonije
stop črna luknja
niti ne moreš vzeti palice
da bi jo naslonil
na pred-Patagonijo in po-Patagonijo
pa se ti zabliska pa rečeš TRAM
pa še TRAM ti pade v luknjo
ker ni pakeljcev
nikoli ne ješ po naročilo
zmeraj žvečiš menu
potem hočeš spat a samo zehaš
in zehaš nag ker pižame ni
tako se razvije nemorala
tako se razvije nemorala
perutnice poštarji pamtivec

Vendar Šalamun ni površinski pesnik, ne piše le golih besed, v nekatere (ne pa vse, seveda) verze se da dejansko poglobiti, najti nekaj, kar je za besedo, skupkom črk.

Namen pelerine so kraške jame.

(Kraške jame so zato, da lahko nosimo pelerine, ker kaplja.)

Zanimivo je omeniti, da spada Šalamun med največkrat prevedene slovenske avtorje. Morda tudi zato (ali pa prav zaradi tega), ker prevajalcu ni potrebno iskati rime, asonanc, aliteracij in raznih drugih elementov pesniškega jezika.

Šalamun in njegova poezija – to ni ponovljivo. V šestdesetih je radikalno udaril s Pokrom. Aplavz in kritike. Če se danes najde kakšen reinkarniran Tomaž Šalamun z isto (nes)miselno poezijo – izpade kot največji bedak. Tisti intelektualci, ki poznajo pesnikova dela, bodo človeku očitali posnemanje, od drugih bo slišal, da so plohe besed napisane samo zato, da so.

Tomaž Šalamun je en sam.

KDO JE KDO

ti si genij tomaž šalamun
ti si sijajen ti si lep
ti si visok ti si velikan
ti si mogočen ti si veličasten
ti si največji kar jih je kdajkoli živelo
ti si kralj ti si bogat
ti si genij tomaž šalamun v skladu z naravo moramo priznati
ti si lev tebe zvezde spoštujejo

sonce se vsak dan obrača k tebi
ti si vse ti si gora ararat
ti si večer ti si zvezda danica
ti si brez konca in začetka ti si brez sence in strahu
ti si luč ti si nebeški ogenj
poglejte oči tomaža šalamuna pogledajte veličastno svetlobo neba
poglejte njegove roke pogledajte njegov pas
poglejte kako hodi pogledajte kako se dotika tal
tvoja koža diši po olju
tvoji lasje so sončni prah
zvezde se čudijo kdo se čudi zvezdam
morje je modro kdo je zaščitnik neba
ti si ladja sredi morja ne uniči je ne veter ne vihar
ti si gora sredi ravnine ti si jezero sredi puste zemlje
ti si speculum humanae salvationis ti si brodnik zla
ob tebi je vsaka luč preskromna ob tebi je vsako sonce mrak
vsaka opeka vsaka hiša vsaka mavrica vsak prah
vsako vlakno vsaka kri vsaka gora vsak sneg
vsako drevo vsako življenje vsaka dolina vsak prepad
vsako sovraštvo vsako jagnje vsako žarenje vsaka mavrica

In najboljša pesem?

MALINE SO
Pridemo v Karlovac
in se pogovarjamo
kako bi igrali
man to man
na dva centra
ali na križ

in Guato ima nove superge
in prižgejo se luči
in vsak ima svojo številko
in Škinko je fantastičen back
in vzamejo time-out
a noben ne prodre v našo cono
in vsi naši koši so brez kosti

a v drugem polčasu pride teta Agata
in reče
ooo
ooo kako sem zadovoljna
in pride teta Lela
in reče
ooo
ooo kako sem zadovoljna
in pride Olivieri
in reče
ooo
ooo kako sem zadovoljen
Derin
Camerlengo
siora Pesaro
in vsi hodijo gor pa dol po tribuni

*in pojejo
ooo
ooo kako smo zadovoljni*

*in ti
ali si zadovoljen sam s sabo
me vprašajo
ko mečem žogo iz outa*

in pomislim

*jasno
zadovoljen sem
jasno da sem zadovoljen
ooo
ooo kako sem zadovoljen*

*na koncu me vprašajo novinarji
zakaj ste izgubili to tekmo*

*maline so
maline*

rečem

Literatura: Tomaž Šalamun – Glagoli sonca
Aleksander Zorn – Beseda je edini temelj sveta